

Jan Zima

(14. 8. 1952 - 26. 3. 2019)

Dne 26. 3. 2019 ve věku 66 let zemřel uznávaný zoolog, význačný vědec a bývalý ředitel Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR, profesor Jan Zima.

Zpráva o jeho úmrtí nás všechny výrazně zasáhla. Přestože jsme věděli, že je již delší dobu nemocný, jeho definitivnímu odchodu pořád nemůžeme uvěřit. Vědecké směřování každého výzkumníka je vždy ovlivňováno řadou více či méně náhodných jevů. Člověkem, který asi největší měrou způsobil, že dnes ve svém profesním životě děláme to, co děláme, byl Honza Zima. Kdybychom se s ním před několika desetiletími na Akademii věd nesetkali, tak bychom se namísto genetických studií volně žijících zvířat pravděpodobně dnes už zabývali něčím zcela jiným (a možná i úplně mimo akademickou sféru).

Honza se ve svém výzkumu zabýval evoluční cytogenetikou, systematikou, biogeografií, fylogenezí savců a dalších obratlovců a rovněž ochrannářskou biologii. Patřil mezi kapacity v oboru a uznávané autority. Publikoval v prestižních zahraničních časopisech a vydavatelstvích, byl rovněž autorem řady úspěšných knižních publikací. V poslední době intenzivně koordinoval například vydávání Atlasu evropských savců v rámci společného projektu The European Mammal Foundation, a v letošním roce byla v Cambridge University Press publikována kniha o jeho nejoblíbenějším vědeckém tématu "Shrews, Chromosomes and Speciation", na jejímž editování se významnou měrou podílel. Honza byl i výborným univerzitním učitelem a autorem studijních textů. Například každý student zoologie v Česku používá jako svou "bibli" učebnici Zoologie obratlovců (jejím spoluautorem je Jiří Gaisler, který tento svět taktéž nedávno opustil).

I když je to těžké srovnávat, tak kromě toho, že Honza byl vynikající vědec, tak byl možná ještě významnější osobností v organizaci výzkumu v České republice. Na Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR působil mnoho let jako ředitel, a je jednoznačně jeho zásluhou, že tento ústav patří mezi přední pracoviště zoologického výzkumu nejen v rámci naší republiky. Vždy podporoval mezioborový přístup a některá jeho rozhodnutí byla téměř vizionářská. Například investice do rozvoje využívání genetických přístupů při řešení ekologických a evolučních otázek na konci milénia byla riziková a ne všemi oceňovaná, ale po dvaceti letech je zcela zřejmé, že to byl krok správným směrem. Byl rovněž členem Akademické rady AV ČR (v období předsednictví prof. Jiřího Drahoše) a členem vědeckých rad několika vysokých škol a ústavů AV ČR.

Jan Zima byl zcela jednoznačně klíčovou osobností české vědy. Zároveň byl i výjimečným člověkem. Slušným, férovým, tolerantním, a skvělým vypravěčem se smyslem pro humor ... Spolupráce s ním přinášela radost, energii a inspiraci do dalšího života. Jeho ztráta hluboce zasáhla všechny jeho kolegy a přátele.

Pokud nás, Honzo, vidíš, tak věř, že se budeme i nadále snažit dělat vědu i žít život tak, jak jsi nám svým příkladem ukázal.

Josef Bryja, Jaroslav Piálek, Miloš Macholán a mnozí další, které jsi svým naplněným životem inspiroval

Honza se velmi rád účastnil i nejrůznějších neformálních akcí pořádaných na pracovištích, kde působil. Zde (ještě jako ředitel ÚBO) předává diplomy vítězům dětské sportovní soutěže na detašovaném pracovišti ÚBO ve Studenci.

Honza při (opět neformálním) křtu knihy *Evolution of the House Mouse*. I úspěšný výzkum mechanismů vzniku druhů na modelu domácích myší byl inspirován jeho vědeckou prací.